

הים, "איש מאנשי דורוטי", מעלה דמויות של ימאים ספרדיים שגויסו למען "עליה ב'". סיפוריו על נושאים כגון אלה רוויים ידיעה רבה במנהגיהם של יורדיים ובסיבוכים הרבים האפייניים להם ולאורח־חיהם באניות ובנמלים. הסיפור האחרון, "במחיצתו של רוֹרט גרייבס", מעלה זכרונות וחוויות מפגישותיו עם הסופר והמשורר הנודע־לתהילה.

מרד הכושים

ספרו של לואיס י. לומאקס נכתב מתוך הנחה יסודית כי הכושים חלק בלתי־נפרד של החברה האמריקאית וכי "יהיה הכושי מה שיהיה, הריהו אמריקאי, בין אם ישתלב, בין אם לא ישתלב, ובין אם יתבלד—יהיה זה באמריקה... העתיד הצפוי לאמריקה צפוי לכושי, העתיד הצפוי לכושי—צפוי לאמריקה". אמונה זו בהתמזגותם של "שחורים" ו"לבנים" לחברה אחידה, בעלת יסודות משותפים, קובעת מראש את גישתו של הסופר מחבר הכושי לבעיה הכושית בארצות־הברית.

המחבר כותב על "מרד הכושים" מבפנים, על רקע היחסים והמתחים החברתיים אצל הכושים. תשומת־לב רבה הוא מקדיש ל־ארגונים הרבים ולעומדים בראשם. אפשר שהקורא האמריקאי, שאליה המחבר מתכוון, יש לו ענין בפרטי הפעולות של הקבוצות השונות העומדות בראש הציבור הכושי. ל־קורא האחר אין ענין בהתרועעות הסיעתית־האישית של העסקנים השונים. התופסת מקום רב בספר. מכל הדברים האלה מעניינים ה־דברים על ד"ר מרטין לותר קינג. הנחשב מנהיגם המזכיר של הכושים בארצות־הברית.

גרעינה של הבעיה הכושית, כתיאורו של לומאקס, בבשלותה, בבחינת "שלחו מגל כי בשל קציר". מאבקי הכושים על שוויונם עם האוכלוסיה הלבנה נמשכים מאז מלחמת־העצמאות האמריקאית. שנים רבות ניסו לפתור את הבעיה בדרך של "הפרדה מתוך שוויון", כפי שפסק בית־המשפט העליון בסוף המאה שעברה. הכוונה היתה שלכושים טוב־טחנה אותן זכויות המקנות לאזרחים האחרים. אך בנפרד—בבידול גמור מן החברה הלבנה, הכללית.

עקרון זה לא עמד במבחן המציאות. הואיל ובעצם ה"הפרדה" כבר טמון רוע אי־שוויון ואי־הצדק. הכושים לא השלימו עם גזירה זו, שהביאה לידי ריכוזם בגיטאות, והמשיכו ב־מאבק לשוויון ונגד ההפרדה. האוכלוסיה הלבנה שבדרום ארצות־הברית היתה הכוח ה־נגדי, שעד אמצע המאה העשרים ניסה להמשיך בהפרדה ככל מחיר. בשנת 1954 פסק בית־המשפט העליון שבתי־ספר נפרדים ל־כושים וללבנים נוגדים את החוקה. החלטה זו הביאה לידי מפנה ביחסים שבין הגזעים. ה־כושים ראו בה אות ומופת, שאמנם היה מאו־חר מדי ומועט מדי, לשוויונם הכובש והולך תחומים נוספים בחיי החברה, והם משתדלים לקרב את הקץ. כוח־סבלם כשל והמהומות הגזעיות הפורצות מזמן לזמן מעידות ש"מרד הכושים" פוּשט ומעמיק יותר ויותר. בחלק גדול מן הציבור הכושי מקנת הרגשה שקר־בה שעת־האפס למאבקם הטיפי.

* לואיס י. לומאקס: מרד הכושים; תרגום: יצחק טישלר; הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1967; עמ' 256.

כּוּשִׁים באזורי־מגורים שלהם. מקום שהכוּשִׁים מתחילים להתישב בו, היהודים עוקרים ממנו ועוברים למקומות יקרים יותר. מחקר אוניברסיטאי קבע שמכל הקבוצות האתניות המצויות בארצות־הברית מקפידים היהודים יותר מזור לתם למנוע כניסת כּוּשִׁים לאזורי־מגוריהם. המחבר מסביר תופעה זו בנטייתם של היהודים להתבדל מן הגויים. עם זאת משתתפים יהודים רבים במאבק הארגונים הכּוּשִׁים על זכויותיהם, ואנשי־דת יהודים מפגינים בהזדמנויות רבות את זהותם עם הכּוּשִׁים הסובבים להם מהפליה במציאות האמריקאית.

חיי יום־יום ביוון

אם לימוד ההיסטוריה אינו אלא בחירה של אידיאות מסוימות, שייחודן בכך שהן מגינות על קיום החברה, וכן הוא בא לגלות את הטעמים שבנינם היו אנשים או מאורעות מסוימים לערכים מקובלים ומשותפים, הרי ברור ומובן מדוע היתה ההיסטוריה האתנוגרפית בימי־הזרחה לנושא כה מרכזי להתעניינות ומחקר. מאז ומתמיד הוצגה הדמוקרטיה האתנוגרפית כאידיאל של דמוקרטיה מושלמת, ראשונה בסוגה, שהעניקה לאזרחיה חירות שלא נודעה כמותה והורשה לעולם המערבי פסגות של ערכי־רוח ויצירות־תרבות; וכל זאת תוך כדי עמידה מתמדת מול קיטרוגים והתקפות נמרצים מצד הוגי־דעות, מפלגות ועריצים, מבית ומחוץ.

תמונת השלמות הזאת של הגשמת אידיאל הדמוקרטיה הישרה, כמתואר בנאום ששם ההיסטוריון תוקידידס בפי מנהיגה של אתונה בשיא גדולתה ובראשית כליונה, פריקלס, נפגמת לא מעט על־ידי המחקר המודרני, שמאלתו מרובה וערוכה בידו לשחיטת פרות

המנהיגות הכּוּשִׁית, לרבות זו החולקת על דרכו של ד"ר מרטין לותר קינג, מנסה לרסן את המרד ולכווננו לאפיקים משפטיים וחוקיים. במידה רבה הם מצליחים בכך, אבל חלק גדול מן האוכלוסיה הכּוּשִׁית אינו נענה להם. כך קמה בשנים האחרונות קבוצת "המוסלמים השחורים", הדוגלים בתורה של עליונות ה־אדם השחור על הלבן. רק הכּוּשִׁי הוא מעשה־ידיו של אלוהים, האדם הלבן אין לו בו חלק ונחלה... קבוצה שניה, "כוח שחור", מנסה אף היא לאיים באמצעים קיצוניים על "הלב־נים" ולבצע את מהפכת־השוויון הכּוּשִׁית בדרכי אלימות. העוני המנוון של רוב האוכלוסיה הכּוּשִׁית, הבערות והפיגור הרב לגבי האוכלוסיה הלבנה, מפרנסים את התסיסה החברתית־לאומית ומביאים לידי התפרצויות דמים מומן לזמן.

המחבר אינו מתעלם מהומרת המרד, הקרב לנקודות־רתיחה רבות. הוא מציין את ההתקדמות הרבה שחלה במצב הכּוּשִׁי בשנים האחרונות ואת העזרה הרבה הניתנת לו מבתי־המשפט ומן השלטונות הפדרליים. הוא מציין גם שפתרון השאלה הכּוּשִׁית בארצות־הברית לאחר שיחרורה של אפריקה יסלק מוקד חברת־לאומי הנושא בחובו סכנות איומות. "מבחניה מסוימת, ריאליית מאד, נתון כיום בידי הכּוּשִׁי האמריקאי המפתח להתקוממות העמים שאינם־לבנים בכל העולם. ובמידה שבעיית הכּוּשִׁים באמריקה תופר ואף תיפתר, ירבה הסיכוי לקיום עולם מריב־גזעים".

יחסי הכּוּשִׁים ליהודים אף הם נסקרים בקצרה. המחבר מצטט את אמרתו של הסופר הכּוּשִׁי הידוע ג'יימס בולדווין: "כשם שהחברה זקוקה לשעיר־לעזאזל, כן זקוקה השנאה ל־סמל: בגורג'יה מצוי הכּוּשִׁי, בהארלם מצוי היהודי". בגישאות הכּוּשִׁים ממלאים היהודים תפקידי מסחר ותיווך כאבותיהם באוקראינה ובארצות אחרות. לגבי הכּוּשִׁי "מיצג" היהודי את שלטון ההון והכוח. הכּוּשִׁים גם דורשים מן היהודים שיגלו יתרה־בהנהל למצבם שהרי חזו מבשרם את תוצאות ההפליה שהיתה מקובלת לגביהם. כשכבות חברתיות אחרות בארצות־הברית. מתנגדים היהודים לקליטת ה־

* רוברט פלאסלייר: חיי יום־יום ביוון; תרגום: יהושע קנז. עריכה מדעית: ד"ר דוד רוקח; "עם הספר", 1967; 224 עמ'.